

Część I – Test

1. Które zdanie dotyczące pokrzywdzonego jest prawdziwe?
Jego dobro prawne musi być naruszone lub zagrożone przez przestępstwo w sposób bezpośredni. (zob. art. 49 § 1 k.p.k.; bardzo ważny jest właśnie ten element bezpośredniości narażenia/zagrożenia)
2. Co jest konieczne dla nabycia statusu oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego?
Dwukrotna odmowa wszczęcia albo dwukrotnie umorzenie postępowania (zob. art. 55 § 1 k.p.k. – konieczne jest wydanie dwukrotnie decyzji o tej samej treści czyli albo dwukrotna odmowa wszczęcia albo dwukrotne umorzenie; nie wystarczy odmowa wszczęcia, a po jej uchyleniu wszczęcie i umorzenie)
3. Który spośród negatywnych warunków dopuszczalności (przesłanek) procesu jest zaliczany do tzw. mieszanych?
Przedawnienie karalności czynu (ponieważ ma mieszany, materialno-formalny charakter; z jednej strony wynika z prawa materialnego – art. 101 i 102 k.k., a z drugiej – przedawnienia wywiera wyłącznie skutki procesowe tj. niemożność prowadzenia postępowania, nie wywiera skutków materialnoprawnych, bo nadal mamy do czynienia z przestępstwem, tyle że przedawnionym)
4. W sprawach ściganych z oskarżenia prywatnego:
Nie prowadzi się postępowania przygotowawczego (jest to tryb postępowania, który rozpoczyna się wniesieniem prywatnego aktu oskarżenia do sądu)
5. Jeśli po otwarciu przewodu sądowego okaże się, że oskarżony o w chwili czynu był niepoczytalny, jaką decyzję wyda sąd?
Wyrok umarzający postępowanie (po otwarciu przewodu rozstrzygnięcie zapada w formie wyroku, w przypadku niepoczytalności wprost z art. 414 § 1 zdanie drugie k.p.k. wynika, że ma to być wyrok umarzający: „w razie stwierdzenia okoliczności wymienionych w art. 17 § 1 pkt 1 i 2 sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca w chwili czynu był niepoczytalny”)
6. Osoba podejrzana:
Nie jest stroną w postępowaniu karnym (w przeciwieństwie do podejrzanego nie jest to formalny uczestnik postępowania, a jedynie osoba, co do której organy mają podejrzenie, że popełniła przestępstwo; dopiero wraz z przedstawieniem zarzutów osoba podejrzana staje się podejrzanym i nabywa status strony)
7. Który uczestnik procesu karnego nie podlega wyłączeniu?
obrońca (wyłączenie z natury rzeczy dotyczy tych uczestników procesu, którzy muszą być bezstronni: sędzia, prokurator, biegły; w przypadku obrońcy, który realizuje interes oskarżonego nie ma wymogu bezstronności; możliwość wyłączenia sędziego wynika wprost z treści art. 40 i art. 41 k.p.k., możliwość wyłączenia prokuratora – z art. 47 § 1 k.p.k., możliwość wyłączenia biegłego – z art. 196 § 1 k.p.k.)
8. Wskaż poprawne uszeregowanie sądów powszechnych w kolejności od niższego do wyższego szczebla:

sąd rejonowy, sąd okręgowy, sąd apelacyjny (odpowieź „sąd okręgowy, sąd apelacyjny, Sąd Najwyższy” nie była prawidłowa, ponieważ Sąd Najwyższy nie należy do sądownictwa powszechnego).

9. Oskarżony musi mieć obrońcę (obrona obligatoryjna), jeżeli:
zachodzi uzasadniona wątpliwość czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala na udział w postępowaniu (art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k.)
10. W toku dochodzenia w sprawie o zniszczenie mienia w postaci samochodu okazało się, że uszkodzenie spowodowała dachówka, która spadła z dachu podczas wichury. Co powinno stanowić podstawę umorzenia postępowania?
brak czynu (zob. art. 17 § 1 pkt 1 k.p.k. – czynu nie popełniono; przestępstwo musi być czynem człowieka; zdarzenie atmosferyczne lub jego skutki albo np. działanie zwierzęcia nie są czynem człowieka i nie stanowią przestępstwa, a w konsekwencji powodują niedopuszczalność postępowania)
11. Pokrzywdzony na etapie postępowania przed sądem:
ma tylko uprawnienia wprost wskazane w ustawie (pokrzywdzony na tym etapie nie jest już stroną jak w postępowaniu przygotowawczym; jeśli chce zostać stroną, musi złożyć oświadczenie o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego; bez tego jest jedynie tzw. quasi-stroną, a zatem przysługują mu tylko te uprawnienia, które są wskazane wprost w ustawie np. prawo złożenia wniosku o orzeczenie obowiązku naprawienia szkody – art. 49a k.p.k.)
12. Źródłem prawa karnego procesowego nie jest:
wyrok Sądu Najwyższego (pytanie w zasadzie z prawa konstytucyjnego; w polskim systemie prawa orzeczenia sądów nie są źródłem prawa w przeciwieństwie do aktów normatywnych jak ustawa lub rozporządzenie; wyrok SN może mieć duże znaczenie dla interpretacji przepisów, natomiast sam w sobie źródłem prawa nie jest; EKPC jest źródłem prawa karnego procesowego, a zwłaszcza jej art. 6, z którego wynika prawo do rzetelnego procesu karnego)
13. Gdy w części szczególnej Kodeksu karnego brak jest informacji o trybie ścigania danego typu przestępstwa:
czyn jest ścigany z urzędu (ściganie z urzędu to tryb „domyślny”; ściganie na wniosek lub w trybie prywatnoskargowym wchodzi w grę tylko wówczas, gdy wynika to z przepisu części szczególnej k.k. np. art. 190 § 2 k.k., art. 212 § 4 k.k.)
14. Immunitet materialny:
nie może być nigdy uchylony (w przeciwieństwie do formalnego)
15. Zasadą charakterystyczną dla działania prokuratury jest zasada:
Uwaga! Wskutek omyłki podałem dwie odpowiedzi prawidłowe na to pytanie. Punkty przyznałem każdemu, kto zaznaczył jedną z tych odpowiedzi: zasada indyferencji (z której wynika, że zmiana prokuratora w toku postępowania nie ma wpływu na ważność lub skuteczność dokonanych czynności) oraz **zasada niepodzielności** (z której wynika, że prokuratura jest organem jednolitym, a wewnętrzny podział czynności prokuratorów nie

wywiera skutków w sferze zewnętrznej, a więc nie wpływa na proces; inaczej zasada jednolitości)

16. W przypadku subsydiarnego aktu oskarżenia:
przymus adwokacko-radcowski (art. 55 § 2 k.p.k.)
17. Przykładem względnej przesłanki procesowej jest:
brak zezwolenia na ściganie (ponieważ brak ten może być naprawiony poprzez udzielenie takiego zezwolenia; w przypadku przesłanek bezwzględnych nie ma możliwości usunięcia braku)
18. Przesłanka procesowa res iudicata albo lis pendens:
nie ma zastosowania do postępowania, które toczyło się w fazie in rem (skoro dotyczy tego samego czynu tej samej osoby, a w przypadku fazy in rem postępowania toczy się tylko w sprawie czynu, ale nie w sprawie konkretnej osoby)
19. Postępowanie przygotowawcze pod nadzorem prokuratora może być prowadzone:
przez inne organy niż Policja - w sprawach o niektóre przestępstwa (zob. art. 312 k.p.k.)
20. Podejrzany występuje na etapie:
fazy in personam postępowania przygotowawczego (jest to faza po przedstawieniu zarzutów)

Część II – Kazusy

1. Pewnego ranka pan Stanisław odkrył, że w nocy nieznany sprawca porysował karoserię jego samochodu i poprzekłował wszystkie opony. Od razu zgłosił zawiadomienie i wniosek o ściganie sprawców przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. W toku postępowania okazało się, że zniszczeń dokonał wnuk pokrzywdzonego, który chciał się w ten sposób zemścić za odmowę pożyczania auta. Pan Stanisław udał się na Policję i oświadczył, że chce „wszystko odwołać”, jednak ku jego zdumieniu funkcjonariusz prowadzący postępowanie poinformował go, że nie wyraża zgody na cofnięcie wniosku o ściganie i zamierza kontynuować postępowanie.

1) Czy funkcjonariusz Policji miał rację i dlaczego?

Mamy do czynienia z przestępstwem ściganym na wniosek. Czyn z art. 288 § 1 k.k. jest ścigany na wniosek, jak wynika z art. 288 § 4 k.k., a pan Stanisław jako właściciel samochodu jest pokrzywdzonym, zatem był uprawniony do złożenia wniosku. (1 pkt)

Funkcjonariusz Policji nie miał racji. Po pierwsze, zgodnie z art. 12 § 3 k.p.k. wniosek o ściganie może być cofnięty w postępowaniu przygotowawczym za zgodą prokuratora, a nie funkcjonariusza policji prowadzącego postępowanie, a zatem funkcjonariusz Policji nie jest uprawniony do wyrażenia zgody na cofnięcie wniosku (1 pkt). W przypadku chęci cofnięcia wniosku policja powinna przekazać wniosek prokuratorowi. Sam termin do cofnięcia wniosku został dochowany, bowiem wniosek może być cofnięty aż do zamknięcia przewodu sądowego (1 pkt).

2) Czy znaczenie ma okoliczność, że sprawca był wnukiem pokrzywdzonego (jeśli tak, to jakie)?

*Tak, ta okoliczność ma znaczenie. Sam występki z art. 288 § 1 k.k. ma charakter bezwzględnie wnioskowy, co oznacza, że zawsze jest ścigane na wniosek (a nie jedynie w odniesieniu do przestępstw popełnionych na szkodę osoby najbliższej jak w przypadku np. art. 278 § 4 k.k.). Należało jednak zauważyć, że zgodnie z art. 12 § 2 k.p.k. „w razie złożenia wniosku o ściganie niektórych tylko sprawców obowiązek ścigania obejmuje również inne osoby, których czyny pozostają w ścisłym związku z czynem osoby wskazanej we wniosku, o czym należy uprzedzić składającego wniosek. **Przepisu tego nie stosuje się do najbliższych osoby składającej wniosek**”. Oznacza to, że jeżeli składamy wniosek o ściganie za przestępstwo, a w toku postępowania okaże się, że sprawcą jest osoba najbliższa, organy prowadzące postępowanie muszą uzyskać od uprawnionego wniosek o ściganie osoby najbliższej. Innymi słowy wniosek o ściganie sprawców przestępstwa nie rozciąga się automatycznie na osoby najbliższe uprawnionego (1 pkt).*

Wnuk pana Stanisława jest w stosunku do niego osobą najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. (1 pkt).

2. Zarząd spółki ABC odkrył, że zatrudniona w spółce Dorota D. w dniu 1 lipca 2020 r. wyprowadziła z firmowego konta 250.000 zł, przelewając pieniądze na swoje prywatne konto. Dorota D. została prawomocnie skazana za czyn z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. (kradzież mienia znacznej wartości).

Firma ABC zleciła audyt, w wyniku którego ustalono, że Dorota D. w rzeczywistości w dniu 1 lipca 2020 r. wypłaciła z firmowego konta nie 250.000 zł, lecz 300.000 zł. Była już pracownica firmy ABC ponownie stanęła przed sądem pod zarzutem przestępstwa - tym razem kradzieży 50.000 zł, zakwalifikowanej jako czyn z art. 278 § 1 k.k.

Po otwarciu przewodu sądowego obrońca oskarżonej wniósł o uniewinnienie oskarżonej, wskazując, że Dorota D. została już prawomocnie skazana za ten sam czyn. Prokurator wniósł o kontynuowanie postępowania, podnosząc, że chodzi o inny, nieznan wcześniej czyn, który został inaczej zakwalifikowany niż ten, za który Dorota D. została uprzednio skazana.

Proszę odnieść się do stanowisk obrońcy i prokuratora, a następnie wskazać, jak powinien postąpić sąd.

*W kasusie mamy do czynienia z **przesłanką res iudicata**, o której mowa w art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Postępowanie karne co do tego samego czynu (kradzieży pieniędzy na szkodę ABC w dniu 1 lipca 2020 r.) tej samej osoby (Doroty D.) zostało prawomocnie zakończone. Organ prowadzące pierwsze postępowanie ustaliły, że przedmiotem kradzieży była mniejsza kwota niż miało to miejsce w rzeczywistości. Dopiero w toku drugiego postępowania okazało się, że kwota była większa. Nie zmienia to faktu, że **w obu postępowaniach chodziło o ten sam czyn – to samo „zdarzenie historyczne” (2 pkt)**. Nie było dwóch odrębnych zachowań Doroty D., lecz jedno – jeden przelew na określoną kwotę. Prawomocne skazanie tworzy powagę rzeczy osądzonej i ponowne postępowanie było w tym przypadku niedopuszczalne.*

*Zarówno stanowisko prokuratora, jak i obrońcy nie było trafne. Prokuratora, ponieważ – jak już wyżej wskazano – chodzi o ten sam, a nie o inny, nieznan wcześniej czyn, a nadto **kwalifikacja prawna czynu nie ma żadnego znaczenia dla powagi rzeczy osądzonej (1 pkt)**. Ważne jest tylko to, czy mamy do czynienia z tym samym czynem tj. zdarzeniem historycznym. Obrońca miał jedynie rację co do tego, że zachodzi powaga rzeczy osądzonej, błędnie wniósł o uniewinnienie oskarżonej, choć przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. powinna skutkować **umorzeniem, a nie uniewinnieniem (1 pkt)**.*

*W tej sytuacji (ponieważ doszło już do otwarcia przewodu sądowego) sąd zgodnie z art. 414 § 1 pkt 1 k.p.k. powinien wydać **wyrok umarzający postępowanie (1 pkt)**.*